

เทศน์เช้า วันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๕๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

อ้าว! ฟังกรรมเนาะ ทางโลกเขาเห็นไหม วันนี้วันกลับไปทำหน้าที่การงาน วันครอบครัว วันผู้สูงอายุเขาไปกตัญญูกตเวทีกับปู่ย่าตายาย แล้วก็กลับไปทำงานเรื่องโลก ถ้าเรื่องกรรมนะ เรา มาวัดมาวา ๕ วัน ๖ วัน เราก็ต้องกลับไปทำงานเหมือนกัน

เขาบอกว่าไปชาร์จไฟๆ ไปชาร์จไฟนะ ไปดูแลจิตใจของตัวเอง ถ้าดูแลใจของตัวเองนะ เราจะทำได้ประโยชน์มากน้อยขนาดไหน ถ้าเราทำประโยชน์ได้มากกับเรา มันก็เป็นของเรา เป็นของเราเนาะ ของเราวัดกันที่ไหน? วัดกันที่ความจริง วัดกันที่หัวใจที่มันผ่องแผ้ว หัวใจที่มันมีความสุขความระงับของมัน

ทีนี้เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าเราปฏิบัติแล้วมันไม่ได้ความสุข ปฏิบัติแล้ว มาอยู่วัด เพื่อเป็นการถือศีล มาอยู่วัดเพื่อจำกัดตัวเองไม่ให้ออกไปวุ่นวายกับทางโลก แล้วเราประพฤติปฏิบัติของเรา เราบากบั่นทำหน้าที่ของเรา นั่งสมาธิภาวนาของเราไป เราปฏิบัติเพื่อบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่บุญกิริยาวัตถุ กิริยาของเรา เราจะอยู่สุขสบายขนาดไหนก็ได้ เรามานั่งสมาธิ เราเอาร่างกายของเราถวายของค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา เราถวายของค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็คือถวายตัวเรา ตัวเราก็คืออะไร? คือพุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานในหัวใจนี้

ถ้าหัวใจนี้ได้บำรุงรักษา ถึงเราจะไม่มีความสุข เราจะไม่ได้สงบระงับ จิตใจเราไม่สงบเข้ามา แต่เราก็ได้ปฏิบัติบูชา บูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็บูชาตัวเอง ถ้าบูชาตัวเอง สัจจะตรงนี้มันเกิดขึ้นมา ถ้าเกิดขึ้นมา มันเป็นสมบัติของเรา

ฉะนั้น เวลาเราอยู่ทางโลก ทาน ศีล ภาวนา การทำบุญกุศลของเราเป็นทาน เราถือศีลเป็นปกติของใจ ใจของคนมีหลักมีเกณฑ์ มันไม่หวั่นไหวไปกับโลกเขา ถ้ามันมีปัญหาขึ้นมา ปัญหานี้เอาตัวรอดได้ ถ้าเอาตัวรอดได้ นี่ก็สัจจะ

ฉะนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอน สอนเรื่องกาลามสูตร อย่าให้เชื่อๆ อย่าให้เชื่อใดๆ ทั้งสิ้น ถ้าเราไม่เชื่อขึ้นมา เราปฏิบัติเอาความจริงของเรา ไม่ให้เชื่อนะ ไม่ให้เชื่อว่าเป็นอาจารย์ของเรา ไม่ให้เชื่อว่ามันเอา ไม่ให้เชื่อ แต่ทำไมสังคมเขาเชื่อกันล่ะ คุณสิ เวลาที่ว่าลิตเติลบุคคาๆ ความเชื่อของเขา เห็นไหม ความเชื่อของเขานั้นอะไรล่ะ นั่นมันธุรกิจทั้งนั้นแหละ โลกนิยมทั้งนั้นแหละ เวลาโลกนิยมเพราะอะไรล่ะ

เวลาไปนะ เราคนไทย เราเป็นชาวพุทธใช่ไหม เราเชื่อถือศรัทธาในพระพุทธศาสนาใช่ไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากล่าวไว้ในพระไตรปิฎกเอง ถ้าระลึกถึงเรา ให้ไปสังเวชนียสถานทั้ง ๔ เราก็ก็น่าไปกัน ไปที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่กสิณทูลุมพินีสวัน ไปที่ตรัสรู้ไปที่แสดงธรรมจักษุ ไปที่ปรินิพพาน คนไทยไปท่องเที่ยวกันมาก เห็นไหม พวกแขกเขาถือฮินดูฮินดูของเขา เขามีรูปเคารพของเขาเยอะแยะไปหมด เขาเห็นว่าเราไปเที่ยวอินเดีย เขาก็ต้องการทำธุรกิจของเขา เขาก็หลอรูปขึ้นมา ลิตเติลบุคคาๆ จะขายให้คนไทย ขายให้ชาวพุทธ ก็เขาเป็นฮินดู เขาจะขายให้ชาวพุทธ ให้อาจารย์ไป ลิตเติลบุคคาๆ ก็เชื่อกัน ลิตเติลบุคคา ไปกันจนเป็นความเชื่อถือ

กาลามสูตร พระพุทธเจ้าสอนไม่ให้เชื่อ ไม่ให้เชื่อ แต่นี่มันเชื่อ พอมันเชื่อแล้วมันก็เอามาเมืองไทย เอามาหลอรูปลิตเติลบุคคา ลิตเติลบุคคาทั่วประเทศไทย เชื่อกันไปเลย เชื่อกันไป ลิตเติลบุคคาๆ พระพุทธเจ้าน้อยๆ เราก็ก็น่าไปเป็นไทยว่าพระพุทธเจ้าน้อย

พอพระพุทธเจ้าน้อย อ้าว! ก็ศรัทธาไง ศรัทธาเขาทำบุญกุศลจะผิตตรงไหนล่ะ การทำบุญมันดีไปหมดแหละ การทำบุญจะผิตที่ไหน

ใช่ การทำบุญส่วนทำบุญนะ การทำบุญเป็นเรื่องดี เราเสียสละ เราเห็นสัตว์ เรายังให้อาหารมันใช่ไหม เห็นคนตกทุกข์ได้ยาก เราช่วยเหลือเจือจานมันก็เป็นเรื่องดีทั้งนั้นแหละ เป็นความดีนั้นแหละ ความดีกับมัจฉาปฏิญจน์มันคนละเรื่องนะ ถ้าความดีมันถูกต้องจึงามไปหมดมันก็จึงามไปหมดใช่ไหม แต่มันมีมัจฉาปฏิญจน์ ความเห็นผิตใจ ถ้าความเห็นผิตมันจะเป็นความดีไหม

ความเห็นผิตก็ต้องบอกเขาสิ บอกว่าเราทำบุญ พระโพธิสัตว์น้อย เป็นพระโพธิสัตว์ เกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เกิดมาแล้วประกาศว่าเราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย แต่ท่านยังไม่ได้ประพฤติปฏิบัติของท่านขึ้นมา ถ้าท่านปฏิบัติขึ้นมา อนาคตท่านจะเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อันนี้เป็นความจริง แต่ไอ้ที่ว่า พระพุทธเจ้าน้อยๆ นี่มันมัจฉาปฏิญจน์ความเห็นผิต เอา

ความเห็นผิดมาให้คนทำบุญๆ ในปัจจุบันนี้เวลาเขาไปทำบุญกุศลกันตามวัดต่างๆ รูปเคารพ เยอะแยะไปหมดเลย รูปอะไรก็ไม่รู้ ในวัดนั้นรูปอะไรก็ไม่รู้

เวลาเราจะประพฤติกปฏิบัติกันนะ เวลาเรากำหนดพุทโทๆ เรากำหนดพุทโทๆ เราจะ กำหนดพุทโทกันนะ กำหนดพุทโทเพื่ออะไร เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สอนไว้ พระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เป็นองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีพระพุทธรูปกับพระธรรม เวลาพระอัญญาโกณฑัญญะเป็นสงฆ์องค์ แรกของโลก รัตนตรัย รัตนะ ๓ ประการครบบริบูรณ์ รัตนะ ๓ ประการ

เราเป็นชาวพุทธ เราต้องเป็นพุทธมามกะ เราต้องถือรัตนตรัย เรากล่าวถึงพระพุทธรูป พระ ธรรม พระสงฆ์ของเรา เรากล่าวถึงพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ เจ้าสอนอย่างไร้ แล้วเวลาเราจะประพฤติกปฏิบัติให้กำหนดพุทโท องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ เจ้าสอนเองนะ เวลาพระไปเที่ยวป่ากลับมา ไปแล้วฝึกกลับมา ท่านบอกว่าให้ระลึกถึงเรา ให้ระลึก ถึงพระพุทธรูป ให้ระลึกถึงพระธรรม ให้ระลึกถึงพระสงฆ์ถ้ายังกลัวผีอยู่ องค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าสอนมหาศาลเลย สิ่งนี้มันเป็นสัมมาทิฐิ มันเป็นความดีงามที่ถูกต้อง มันจะทำ หัวใจของเราให้มันสงบระงับเข้ามา

เขาบอกว่าพระพุทธรูปไม่ได้ปฏิบัติพุทโท

อ้าว! พระพุทธรูปน้อย เป็นพระโพธิสัตว์ เกิดมาปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ มันก็ยังไม่ เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำไมบอกว่าลิตเติลบุคดาค่ะ แต่เวลาองค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว เวลาสอน บอกพระพุทธรูปไม่ได้สอน เพราะองค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่รู้ จะสอนได้อย่างไรละ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายัง ขวนขวายอยู่ ยังค้นคว้าอยู่ ขณะที่ท่านกำลังต่อสู้ กำลังเผชิญกับทำทุกรกิริยาอยู่ มันยังระลึกถึง อะไรไม่ได้ คนไม่รู้จริงจะรู้ได้อย่างไร แต่พอรู้จริงขึ้นมาทีสอนเป็นสัมมาทิฐิ

มิจนาคทิฐิคือความเห็นผิดเชื่อผิด สัมมาทิฐิคือความเห็นถูก ความเชื่อถูก ถ้าความเชื่อ ถูกมันจะไปไหนล่ะ? มันก็ไปสู่ความจริงไง ถ้าไปสู่ความจริงก็ความจริง

สิ่งที่เวลาบอกว่าพระพุทธรูปน้อยนะ เชื่อกันตั้งแต่คบคิดลงมา เชื่อกันแม้แต่พระที่เป็น ประชาน พระที่มาช่วยกันประโคมข่าว อุ่มชูกัน อวยชัยกัน นั่นละเวลามิจนาคทิฐิว่ากันไปอย่าง

นั่น เวลาสัมมาทิฐิ สัมมาทิฐิมันเกิดที่ไหนล่ะ สัมมาทิฐิ เห็นไหม เรามาอยู่วัด ๖-๗ วัน เราปฏิบัติของเรา จิตเราลงใหม่ ถ้าจิตลง เราก็ไปเจอความจริงเท่านั้นแหละ นั่นสัมมาทิฐิมันถูกต้องดีงามของมัน ถ้ามันล้มลุกคลุกคลานอยู่ มันยังเข้าไม่ถึง เราก็พุทโธเหมือนกัน เราก็กำหนดพุทโธเหมือนกันนี่แหละ แต่ทำไมพุทโธแล้วว่าเป็นสัมมาทิฐิ ทำไมมันไม่ถูกต้องดีงามล่ะ มันไม่ถูกต้องดีงามเพราะเรามีกิเลสไง จิตใจของเรามีกิเลส กิเลสตัดหาความทะยานอยากมันขับไสอยู่นะ

ฉะนั้น สิ่งที่มีมันเป็นสัมมาทิฐิเราต้องปลุกฝังไว้ แต่ถ้าสิ่งที่เป็นมิจฉาทิฐิมันเป็นยาพิษนะ คุณติ อนุชนของเรามันจะดูแลพระพุทธศาสนา มันจะดูแลชาติตลอดไป แล้วเอาความเห็นผิดไปฝัง ไปปนไว้กับอนุชนรุ่นหลังของเรา แล้วให้มันเติบโตขึ้นมาด้วยความเห็นผิด มันจะรักษาอะไรกัน ถ้ามันเติบโตขึ้นมาด้วยความเห็นผิด ด้วยความเข้าใจผิด แล้วมันจะทำอะไรให้มันถูกต้องได้

แต่ถ้าเราปลุกฝังอนุชนของเรา ให้ความเห็นถูก ถ้าความเห็นถูก เริ่มต้นความเห็นถูก ถ้ามันปฏิบัติต่อเนื่อง มันเจริญเติบโตไป มันก็จะเติบโตด้วยความถูกต้องดีงาม มีฐานที่ถูกต้อง ฐานที่เป็นพื้นฐานให้ถูกต้องดีงามขึ้นไป มันถูกต้องอย่างนั้นแหละ แล้วถ้าเป็นจริงขึ้นไป มันเป็นจริงขึ้นไป แต่ถ้าไม่จริง อย่างเรา เราได้รับการปลุกฝังมาทางที่ผิด แต่เวลาเราประพฤติปฏิบัติของเรา เวลาจิตใจของเรามันเข้าไปสู่ศีล สมาธิ ปัญญา มันจะรู้เลยว่าทางที่ผิดเป็นอย่างไร แล้วเข้าทางที่ถูก มันจะทิ้งมา คนมันต้องมีบารมี

ถ้าคนไม่มีบารมี เรามีความเชื่อที่ผิดๆ มา เวลาทำอะไรไปแล้วมันก็เอาความเชื่อที่ผิดนั้นเป็นจินตนาการ เวลาปฏิบัติไป พอจิตมันจะสงบเข้ามา กลัวนะ คุณในปัจจุบันนี้เขาบอกว่ากำหนดพุทโธมันเป็นสมถะ มันจะเกิดนิมิต เวลาใครกำหนดพุทโธ จิตมันจะลง มันปฏิเสชสมถะ คือปฏิเสชสมาธิ ถ้าปฏิเสชสมถะ ปฏิเสชสมาธิ จิตมันไม่ลงสู่สัจจะความจริง

ถ้าจิตมันลงสู่สัจจะความจริง จิตเป็นสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิไม่ใช่มิจฉาสมาธิ ถ้าเป็นสัมมาสมาธิ มันออกเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง มันถึงจะเป็นสติปัญญา ๔ ปฏิบัติในแนวทางสติปัญญา ๔ โดยความเป็นจริง เพราะจิตมันมีความจริงของมัน มันไม่มีมิจฉาทิฐิ ไม่มีความเห็นผิด ไม่มีใครชักจูงไปให้เห็นตามแต่กิเลสมันจะพาเห็น แต่ถ้าเป็น

สัมมาทิฐิ มันเป็นสัมมาสมาธิ เวลาจิตมันลงไปมันจะเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ตามความเป็นจริง มันเห็นเพราะอะไรล่ะ

มันเห็นจริง มันถึงสำรอกกายของมัน คายอะไรล่ะ? คายสักกายทิฐิ คายความเห็นผิดไป ถ้าคายความเห็นผิด ความเห็นผิดที่ไหน ความเห็นผิดอยู่ที่ปฏิสนธิจิต เพราะปฏิสนธิจิตมันมีความเห็นผิดมันถึงเวียนว่ายตายเกิด เพราะความเห็นผิดอันนี้มันถึงเวียนมาเกิดเป็นเรา ถ้าเกิดเป็นเรา บุญกุศลพาเกิดขนาดไหน นี่เกิดมา เกิดมามีมนุษย์สมบัติ สรรพหาความเชื่อ อริยทรัพย์ การเกิดเป็นมนุษย์เป็นอริยทรัพย์ แล้วอริยทรัพย์เกิดมา ความเห็นผิด มิจฉาทิฐิมันจะไปไหนล่ะ มันก็วนอยู่นั่นล่ะ พวอนอยู่นั่นมันก็เป็นเหยื่อ มันก็เป็นสินค้าใจ โฆษณา กัน ขวานเชือกกัน โอบอุ้มกัน ว่าทำบุญ ทำบุญเป็นเรื่องที่ดี

ดี ทำบุญเป็นเรื่องที่ดี แต่ทำบุญด้วยสัมมาทิฐิกับมิจฉาทิฐิ อย่างไรมันจะดีกว่ากันล่ะ ถ้ามันดีกว่ากันนะ เพราะถ้ามิจฉาทิฐิแล้วมันจะเข้าสู่สัจจะความจริงได้ไหม คูสิ เวลาผู้ที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นไป เวลาจิตมันเข้าสู่กระแส มันไปข้างหน้าแน่นอน มันถูกต้องดีงามไป มันขาดกระแสแล้ว เกิดอีก ๗ชาติเท่านั้น ถ้าเกิดอีก ๗ ชาติเท่านั้น มันจะเข้าสู่สัจจะของมัน เข้าสู่ความจริงอันนั้นเลย ถ้าเข้าสู่ความจริงอันนั้น เห็นใหม่ สังคมเป็นแบบนั้น ถ้าสังคมเป็นแบบนั้น นี่กาลามสูตรๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ให้เชื่อ ถ้าไม่ให้เชื่อ แล้วให้เชื่ออะไรล่ะ? ให้เชื่อสัจจะความจริงที่เราปฏิบัติรู้จริงขึ้นมา ถ้ารู้จริงขึ้นมามันจะรู้จริงได้อย่างไร

เวลาพุทธโศกๆ สังคมเขาบอกว่าพุทธโศกเป็นสมณะ แล้วกลัวกันนักกลัวกันหนานะ กลัวมันจะคิดนิมิตไป กลัวมันกลัวหนา ถ้าเราไม่มีเงินทองกันนะ เราจะใช้จ่ายหาปัจจัยเครื่องอาศัยมาดำรงชีวิตไม่ได้เลย แล้วเราอยากได้ปัจจัย ปัจจัย ๔ ข้าว อยากมีอาหาร อยากมีที่อยู่อาศัย อยากมียารักษาโรค อยากมีเครื่องนุ่งห่ม เห็นไหม ปัจจัย ๔ ปัจจัย ๔ มันมาจากไหนล่ะ ถ้าเราไม่ทำงานได้เงินทองมา แล้วไปแลกปัจจัย ๔ มา

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราไม่มีกำลัง จิตของเราไม่เป็นสมาธิ มันไม่มีเงิน คือไม่มีทุน คือไม่มีเรา ไม่มีผู้รู้ ไม่มีผู้ไปแยกแยะ ถ้าไม่มีผู้ไปแยกแยะมันก็เป็นสัญญา ก็ความคิด ความคิดไม่ใช่จิต อารมณ์ความรู้สึกมันเกิดดับ ก็บอกว่าปฏิบัติแบบเกิดดับ เกิดดับก็คนสลบไป สติพาจิตไว้เลยไง ก็เกิดดับ ก็มันเกิดดับแล้ว ก็พระอาทิตย์ขึ้น-พระอาทิตย์ตก ก็ฟองสบู่มันก็แตกไปแล้ว แล้วมันมีอะไรต่ออะไร ก็ความเกิดดับ

แต่เราพุทโธๆ เห็นไหม เห็นพุทโธ เราระลึกขึ้นมา คำบริกรรม พุทโธๆ แต่มันสงบเข้าไปแล้ว ความเกิดดับ มันวางความเกิดดับ เพราะความเกิดดับคือรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ชั้นๆ ไม่ใช่จิต อาศัยอยู่ด้วยกัน ชั้นๆเกิดจากจิต

เขาบอกว่าหลวงพ่อสอนผิด บอกชั้นๆ ไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่ชั้นๆ มันเกินไป มันผิด มันเป็นมิจฉาทิฎฐิ

เวลาอัปนาสมาธิ เวลามันสักแต่ว่ารู้ มันมีความรู้สึกใหม่ ความรู้คือรูป สักแต่ว่ารู้มันละเอียดกว่ารูป มันละเอียดลงไปอีก แล้วละเอียดไปแล้วมันมีชั้นๆใหม่ มันก็มีชั้นๆ ๑ แล้วเวลาเป็นชั้นๆ ๑ ภาวสะ ตัวภพ ตัวจิต เวลาลงไป ปฏิบัติแล้วมันจะรู้มันจะเห็นไง แต่เวลาออกมาเป็นสามัญสำนึก ออกมาเป็นวิชาการ ไซ้ ชั้นๆ ๕ กับจิตมันเกี่ยวเนื่องกัน มันเสวยอารมณ์ มันมีเจตสิก เจตนามันก็ว่ากันไปตามทฤษฎี

แต่ถ้าทำความเป็นจริงละ ถ้าทำความเป็นจริงทำขึ้นมาสิ ถ้ามันจริงขึ้นมามันเห็นของมัน ไซ้ใหม่ ถ้าจิตมันสงบเข้าไป มันรู้ของมัน ถ้าเวลาเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง สติปัญฐาน ๔ จริงใจ จริงๆ คืออะไร? จริงๆ คือภาวนามยปัญญา จริงๆ คือจักร เวลาครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติของท่านนะ เวลาจักรมันเคลื่อน ปัญญามันเคลื่อน เห็นไหม คุณิสติ-มหาสติ เวลาปัญญา-มหาปัญญา ปัญญาที่เราจะฝึกฝน ปัญญาที่เราจะกาลามสูตร ไม่ใช่ให้เชื่อสิ่งต่างๆ กระแสสังคมมันเชื่อกันไป มันลากันไป เพราะมันมีผลประโยชน์ไซ้ใหม่ มันมีผลประโยชน์ มันชักจูงมันไป ก็เชื่อตามๆ กันไป เราเห็นผู้ใหญ่เชื่อ เด็กมันก็เชื่อตาม โอ๊ย! ยิ่งเห็นพระเชื่อนี้มันไปเลยนะ โอ๊ย! พระยังเชื่อ เราต้องเดินตามพระไปอยู่แล้ว พระมาจากไหน พระก็บวชมาจากคนนี่แหละ แล้วแต่คนมีวุฒิภาวะแค่ไหน นี่ขนาดบวชเป็นพระแล้วนะ ศึกษาจบพระไตรปิฎก จบทุกอย่างมาแล้วยังเชื่อกันไปอย่างนั้น

แต่ถ้าเป็นความจริงละ ถ้าความจริงไปบอกเขา ความเชื่อความศรัทธามันยุบยอบลง ถ้าบอกว่าเป็นพระโพธิสัตว์กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันแตกต่างกัน หวังอะไรละ เราหวังแต่ลาภสักการะหรือ เราต้องหวังความจริงสิ ปลูกฝังความจริงไว้ อย่าเอาความผิดๆ ไปใส่ไว้ในเยาวชน อย่าให้เขาเชื่ออย่างนั้น ถ้าคนที่เป็นรัฐบุรุษ คนที่เขาต้องการไถลนะ แต่นี่บอกไม่เป็นไร ทำบุญดีทั้งนั้นแหละ ไปที่ไหนก็ทำบุญดีทั้งนั้นแหละ แล้วก็ไปทำบุญๆ กัน

บุญนะ บุญคือความสุขของใจ แม้แต่เราไม่มีสิ่งใดให้ เราอนุโมทนาไปกับเขา เห็นใครทำคุณงามความดี เห็นคนดีเขาทำดี เราอนุโมทนาไปกับเขา เราก็ได้บุญแล้ว การได้บุญนะ เราคิดแต่เรื่องดี ๆ ความรู้สึกที่ดี อันนี้ก็บุญแล้ว เพราะสิ่งที่เป็นวัตถุทำขึ้นมาเพื่อหัวใจนี้แหละ เพราะมันเป็นเครื่องการแสดงออกของใจ ถ้าใจไม่คิดแสดงออก เราเสียสละสิ่งที่เราหามาไม่ได้ สิ่งที่เราหามา เราเสียสละไปเพื่อพัฒนาหัวใจ พัฒนาให้มันรู้จักเสียสละ ให้มันรู้จักมีจุดยืนของมัน บุญก็อยู่ที่นี้ไง บุญมันไม่อยู่ที่ข้าวของเงินทอง บุญไม่อยู่ที่แก้วแหวนเงินทอง บุญไม่อยู่ที่เงิน บุญไม่อยู่ที่สิ่งใดๆ เลย บุญมันอยู่ที่ใจนี้แหละ แต่มันไม่มีตรงนั้นมันแสดงออกไม่ได้ ถ้ามันแสดงออก มันพัฒนาการ

คุณ คนที่ออกกำลังกายมันได้อะไรมา? ได้เหงื่อมา เข้าขึ้นมาออกไปวิ่ง ได้อะไร? ได้เหงื่อมา ไปวิ่งทำไมให้มันเหนื่อยนั้นนะ อ้าว! วิ่งมาเพื่อสุขภาพไง วิ่งมาเพื่อสุขภาพแข็งแรงไง สุขภาพที่ดีขึ้นมา แล้วสุขภาพที่ดี โรคภัยไข้เจ็บมันมีไหม ถ้าโรคภัยไข้เจ็บมันไม่มี ทำอะไรมันก็สบายใจทั้งนั้นแหละ

จิตของเราถ้ามีกำลังขึ้นมา จิตทำสัมมาสมาธิขึ้นมามันก็มีกำลัง มันก็สุขภาพจิต สุขภาพจิตที่ดี สิ่งที่ดี มันไม่เชื่อสิ่งใดง่ายๆ แล้วทำอะไรไปมันก็จะจริงขึ้นมา ถ้าความจริงขึ้นมา เห็นไหม พุทโธ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน เป็นสัมมาสมาธิ แล้วถ้าออกฝึกหัดใช้ปัญญาไป มันถึงจะเป็นปัญญาสัจจะความจริงอันนั้นขึ้นมา

ถ้าเป็นสัจจะความจริงขึ้นมา เห็นไหม กาลามสูตร ไม่ต้องเชื่อใครเลย ไม่ต้องเชื่อใครเลย เชื่อความจริงอันนี้ แต่เริ่มต้นถ้าไม่เชื่ออะไรเลยมันก็แว้งกว้าง เราก็ศึกษาธรรมและวินัย ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นแนวทาง แล้วพยายามประพฤติปฏิบัติไป แต่ที่พูดนี้เพราะมันมีทิวฏฐิ มีความเห็นต่างกัน แล้วก็ขัดแย้งกัน

ทีนี้คนจะภาวนาพุทโธก็บอกพระพุทเจ้าไม่ได้สอน บอกพระพุทเจ้าไม่ได้ปฏิบัติพุทโธ แล้วเวลาสอนขึ้นมาบอกว่าอันนี้มันไม่ใช่ในพระไตรปิฎก มันเป็นฎีกา อรรถกถาไปนุ่น จะพูดให้คุณกำมันต่าไว้ แต่เวลาลิตเตลลุดดาบอกเลย นีลิตเตลลุดดา นี้พระพุทเจ้าน้อย

ความเชื่อของสังคม เห็นไหม กาลามสูตร อย่าให้เชื่อใคร แล้วอย่าให้เชื่อคนพูดนี้ด้วย แล้วค้นคว้า ไปหาสัจจะ ไปหาข้อเท็จจริง แล้วอะไรจริง เราปลูกฝังหัวใจของเราให้สู่ความจริง เพื่อประโยชน์กับใจของเรา ให้เป็นประโยชน์กับใจนี้ แล้วปฏิบัติขึ้นมาให้เป็นสัมมาทิวฏฐิ ความ

ถูกต้องดึงมขึ้นมา ให้มีคุณธรรมในหัวใจของเราขึ้นมา ให้ใจเรามีที่พึ่งอาศัย ไม่ทุกข์ไม่ร้อนไป
กับโลกเขา เอวัง